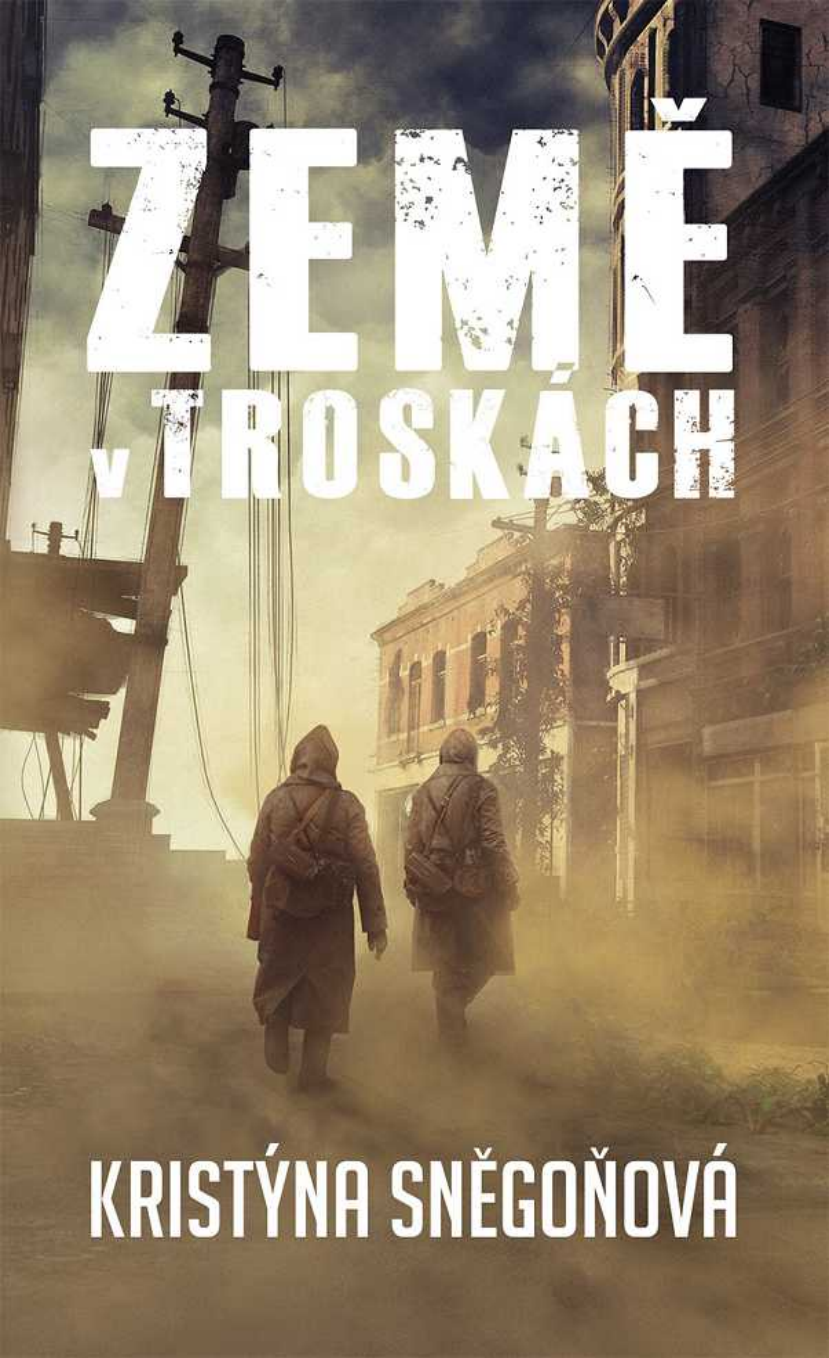

The background image is a desaturated, sepia-toned photograph of a city street in ruins. Two figures, seen from behind, are walking away from the viewer down the center of the street. They are wearing long, dark, hooded coats and carrying bags. The street is flanked by old, multi-story buildings, some of which appear damaged or overgrown. On the left, a tall utility pole with many wires stands prominently. The sky is overcast and grey. The overall mood is somber and bleak.

ZEMĚ V TROSKÁCH

KRISTÝNA SNĚGOŇOVÁ

ZEMĚ v TROSKÁCH

ZEMĚ v TROSKÁCH

KRISTÝNA SNĚGOŇOVÁ

**FANTASTICKÁ
EPOCHA**

*Komorowskému
z lásky*

© Kristýna Sněgoňová, 2021

Illustrations & Cover art © Žaneta Kortusová, 2021

Czech edition © Nakladatelství EPOCH, Praha 2021

ISBN 978-80-278-0044-5 (print)

ISBN 978-80-278-1110-6 (ePub)

ISBN 978-80-278-1111-3 (mobi)

ISBN 978-80-278-1112-0 (pdf)

NAHOŘE

1.

„Máme před sebou nejhorší část,“ zamumlal muž a zvedl svítilnu obalenou kusem hadru.

Úzkou škvírou pronikalo ven jen tolik světla, aby si mezi ocelovými nosníky a drolícími se betonovými trámy nezlomili nohy. Kdyby se to někomu z nich stalo, ostatní by ho dál nesli jen sotva – ale nechat ho kvílet mezi sutinami nemohli, protože kdyby ho našla hlídka, mohla by ho donutit mluvit. Převaděč, šlachovitý muž s páskou přes oko, jim neřekl skoro nic, co by se dalo použít proti Síti, ale stačilo, aby hlídka zaslechla nebožáka volat o pomoc dřív, než se ostatní dostanou do šachty, a začala by je pronásledovat. Ve svém složení – s malými dětmi a starým manželským párem na konci skupiny – a mezi troskami tovární čtvrti by jí daleko neutekli.

Gabrysz pozoroval převaděčova záda a uvažoval, jestli by v takovém případě poslal ostatní napřed, vrátil se a zraněného umlčel. Protože pokud by to neudělal převaděč, musel

by to udělat někdo z nich. A na rozdíl od většiny by to Gabrysz dokázal.

I tak ale doufal, že muset nebude.

Nechtěl za sebou tu noc nechat žádné mrtvé.

Stará část slovenské župy byla už dlouho opuštěná. Před deseti lety se Visegrádem prohnala vlna černého kašle a dopadla především na chudou slovenskou župu. Ta byla plná ubytoven, ve kterých sdílelo jednu místnost i deset lidí a kde se choroba rychle a snadno šířila. Většina nakažených si služby doktora dovolit nemohla, nemocnice pro chudé nezvládla nápor nemocných a ostatní visegrádské župy ze strachu omezily možnost volného pohybu. O velkou část levné pracovní síly tehdy město přišlo a dodnes se z toho nevzpamatovalo. Spousta výroben a dílen zavřela. Z tovární čtvrti se stalo neutěšené místo. Zchátrala a hlídky se v ní ukázaly málokdy.

Navíc převaděč vybral noc, kdy to poslední, co Visegrád zajímalo, byla skupina lidí plížících se tmou mezi ruinami.

Jenže náhoda...

Náhoda.

Judyta se začala chvět.

Gabrysz skoro cítil, jak z ní do tmy sálá strach. Jednou rukou ji objal kolem ramen.

Bylo to poprvé, co se jí dotkl sám od sebe, od chvíle, kdy mu řekla o Síti.

„To je zimou,“ zalhala.

Gabrysz neřekl nic.

Už tak se musel přemáhat, aby ruku zase nestáhl. Dotek těla, vedle kterého posledních pět let lehával, ho pálil přes halenu i vlněný pléd.

Napadlo ho, jestli vedle ní dokáže ještě někdy usnout.

Nikdy toho moc nenaspal, ale představa, že další noc stráví na povrchu, že ho Judyta zezadu obejmě nebo se mu schoulí v náruči, se mu najednou zdála neskutečná.

Opustit město byl Judytin nápad.

Zнала svého muže. Bylo jí jasné, že nechce nejenom utíkat, ale ani o útěku mluvit, protože ten byl v rozporu se vším, čemu věřil. Ale ona si nemohla pomoci, a tak mluvila sama. Dny, měsíce, skoro rok. Napřed jen naznačovala, potom začala přesvědčovat, a nakonec vydírat. „Když nepůjdeš s námi,“ řekla jednou večer, „vezmu Luizu a odejdeme samy.“ Nikdy se mezi nimi nedalo mluvit o velké lásce, ale v tom okamžiku, kdy mu dala na vybranou, suše a věčně, jako by nemluvila o zločinu, který se ve Visegrádu trestal smrtí, si byl Gabrysz jistý, že ji udá.

Stál u stolu, díval se na ni a uvažoval, jestli by to dokázal.

Ve skutečnosti neměli moc společného, víc se potkávali, než aby spolu opravdu žili, a netušili ani, jak jeden bez druhého tráví volný čas. Gabrysz měl neurčitou představu, že se Judyta schází s polskými volnomyšlenkáři, které ale nepovažoval za nebezpečné, a tak když se před ním poprvé zmínila o Síti, otřásl jím to. Chvíli to považoval jen za výstřelek ženy, které dával dost na to, aby si toho pomalu přestávala vážit, ale pak si uvědomil, s jakou samozřejmostí o Síti mluví. Netušil, proč se rozhodla utéct, a ona to nedokázala vysvětlit tak, aby to pochopil, pokud to vůbec smysluplné vysvětlení mělo. „Pálí ji dobré bydlo,“ řekla by nejspíš jeho matka.

Možná měl Judytu udat už tehdy.

Možná...

Luiza by zůstala s ním a Judyta by i se svými nebezpečnými nápady a hrozbami zmizela.

Při té představě ucítil úlevu a hrůzu současně. Svým způsobem svou ženu miloval, i když se ani po letech manželství nemohl zbavit hořkého pocitu, že čekal víc, že tohle nemůže být všechno, že se možná jen naučil

spokojit se s tím, co má. Někdy v noci nemohl spát, díval se do stropu a cítil se podivně podvedený. Potom si pokaždé vzpomněl na Luizy. Od chvíle, kdy ji vzal poprvé do náruče, věděl, že by pro ni zabil i umřel. Když se narodila a on sledoval, jak ji porodní bába mne mozolnatými prsty, dokud konečně nezalapala po dechu a nerozplakala se, měl pocit, že musí Judytu chránit a starat se o ni už proto, že mu dala Luizy. Kdyby ohlásil, že se Judyta stala součástí Sítě a chce mu unést dceru, odsoudil by ji tím k smrti. A i kdyby prosil o to, aby ji nechali žít, a oni by ji žít nechali, zbavili by ji občanských práv, vyhnali z domu a sebrali jí jméno.

To... nemohl.

I když žila spíš vedle něho než s ním, vzala si ho a porodila mu dítě – a na to nedokázal zapomenout.

A ona to věděla.

Když mu řekla, že ho i s Luizou opustí, beze slova vyšel do noci. Chodil ulicemi polské župy, až dokud nezačalo svítat. Potom se vrátil do domu. Judyta připravovala snídani, a když stál na prahu kuchyně už moc dlouho, ohlédla se přes rameno. „Půjďme všichni,“ slíbil a bolestně si přitom uvědomoval,

jak moc ho to bude stát. Jak moc to bude stát je všechny. Judyta se usmála.

Netušil, o čem se na schůzkách Sítě mluvilo, čím Judytu přesvědčili, že zvládnou utéct a začít znovu, od začátku, a proč si myslela, že to bude dole lepší než nahoře. Když občas spustila o tom, že jsou na povrchu místa, která si ani nedokáže představit, pokaždé ji zarazil. Nic z povrchu si představovat nechtěl. Od okamžiku, kdy souhlasil, že Visegrád opustí, se soustředil jen na to, aby se jim to povedlo. Pokoušel se nemyslet na to, co opouští, ani na to, jaké to bude na zemi.

Nebylo to snadné.

Když procházeli zpustlou tovární částí slovenské župy, táhnoucí se podél stometrové obvodové zdi, jako by za všechna ta léta porostla plísňí ruin, Gabrysze poprvé napadlo, že to nezvládnou. Snažil se tu myšlenku zahnat, ale najednou, mezi prázdnými budovami s vysklenými okny, si tím byl až hrůzostrašně jistý.

Nezvládnou to.

Hlídka je chytí u ústí nepoužívané výtahové konstrukce, možná o nich dávno ví a jen se baví tím, jak hloupí jsou. Představil si, že na ně každou chvílí někdo zavolá „Stát!“,

a protože se pár z nich nezastaví, začne hlídka střílet. On strhne Judytu s Luizou přivázanou ve vaku na zádech na zem, a zatímco budou ostatní prosit a plakat, bude klečet s rukama za hlavou a čekat, až k němu dojdou. Hlídka zvedne lucernu, pruh světla sklouzne po starém manželském páru, po ženě se dvěma dětmi, po jednookém průvodci... a pak jako žalující ukazováček namíří na něj.

Panebože, víš, kdo to je?

Ne, to není možný!

Nakonec snad uvěří, ale určitě nepochopí, proč zrovna on.

Když se prodíral kopřivami zarostlou cestou mezi dvěma hromadami sutí, sám to nechápal.

Ještě pořád se mohl zastavit. Popadnout Judytu za ruku, zacpat jí pusou a odtáhnout ji domů, i kdyby kousala a škrábala. Nebo jí alespoň vytrhnout Luizou. Aspoň Luizou.

Dívka spala – večer jí dali vypít hrnek makového mléka –, z pootevřené pusy jí stékala slina, vlasy na čele měla spleené potem, ruka, která vyklouzla z popruhu, se jí houkala podél matčina boku. Až se probudí, bude už na zemi. Na novém, neznámém místě, které bylo podle Judyty o tolik lepší než

Visegrád ukotvený na vrcholu konstrukcí. Jedno z měst, které kdysi dávno postavili jejich předci, aby aspoň část lidstva zachránili před katastrofou. „Proč myslíš, že nezůstali na povrchu?“ ptal se Gabrysz Judyty, když mu říkala, že je dole všechno lepší.

„Asi měli důvod,“ uznala Judyta nedbale, jako by žádný nemohl být dost dobrý, „ale je to už... kolik? Sto padesát let? Za tu dobu se všechno změnilo.“

Nemohla to vědět. Nemohla vědět víc, než co jí řekli v Síti, a to určitě nebylo víc než...

Průvodce zvedl ruku a zatnul ji v pěst. Současně svítilnu zatemnil úplně a cesta se ponořila do hluboké černoty.

Všichni zastavili.

Luiza ze spaní zamlaskala.

Do ticha něco zacvrkalo.

Cvrček.

Ti se drželi spíš kolem lázní a pekáren než ve studené tovární čtvrti slovenské župy. A ani tam jich nebylo moc. I když byl Visegrád druhé největší město v Evropě a město nejnižše položené, na cvrčky tu bylo po většinu roku chladno. Ale byli tu.

Lidé z ostatních měst prý spoustu věcí neznali – někteří dokonce ani netušili, že je

měst víc –, ale Visegrád dokázal ve svých obvodových zdech zachovat život co možná nejpodobnější tomu ztracenému, nebo se to tak aspoň říkalo. Gabrysz sice nevěděl o nikom, kdo by znal někoho, kdo si pamatoval, jaké to bylo na povrchu, ale představu o tom měl lepší než většina lidí ve městě. Mohl za to Piotr, jeho otevřenost a obrovská knihovna. Gabrysz lapal po dávno zapomenutém jako po dechu, a dokud byli s Piotrem malí, snili o tom, že se na zem podívají, že zjistí, co se tam doopravdy stalo, že se budou procházet mezi troskami původních měst, které na obrázcích v knihách vypadaly větší a krásnější než cokoliv, s čím se v životě setkali. Jenže pak začali dospívat. Piotr snít přestal. Možná od začátku věděl, že se ten sen nesplní.

A možná věděl i to, že by toho neměli litovat.

Ticho nečekaně a drásavě přerušilo zvonění zvonů.

Bim. Bim. Bim.

Jeden po druhém se přidávaly ze všech visegrádkých zvoníc, kostelů i hlásek prezidentského paláce.

„Prezident je mrtvý,“ zašeptala stará žena, která napadala na jednu nohu, a pokřičovala se.

Všichni ji napodobili, dokonce i Gabrysz, přestože se mu nic nezdálo těžší než zvednout ruku a dotknout se čela. Chvěla se mu a zima za to nemohla určitě.

Prezident je mrtvý.

Ať žije prezident.

Stáli a poslouchali vzdálené odbíjení zvonů, dokonce ani průvodce se je nesnažil popohnat. Jako by se na okamžik zastavil život v celém městě a ani oni se neodvažovali pohnout. Proto si ale dnešní noc vybrali – prezidentův stav se prudce zhoršil a pozornost celého Visegrádu byla upřená k paláci. Poslední, o co se hlídky staraly, byla zanedbaná tovární čtvrtě.

Když přestal bít poslední zvon, ticho se najednou zdálo ohlušující.

Průvodce znovu propustil ze svítilny proužek světla. „Jdeme.“

Úzkou stezkou mezi hromadami špinavého písku, dlaždic a kamení je dovedl ke konstrukci. Zvedala se vysoko nad obvodovou zdí města, spolu s mnoha dalšími, obrovská a temná. Na vrcholech dvaceti visegrádských konstrukcí byla červená výstražná světla, aby do nich nenarazily vzducholodě. I na téhle, i když byla už dlouho nepoužívaná. Tech-

nici ji udržovali ve slušném stavu jen proto, aby se nerozpadla a nezavalila první domy za ochranným pásmem – i kdyby se horní část konstrukce něco stalo, na tu spodní, nosnou, natož na stabilitu města, by to vliv nemělo.

Visegrád bylo nejenom druhé největší evropské město v oblacích – město, které kdysi dávno zvedli do vzduchu, aby ochránili lidi uvnitř před zmarem na povrchu –, ale mělo i druhý největší počet konstrukcí, mnohem mohutnějších, než měla města ostatní. O jejich údržbu se visegrádští technici v červených kombinézách s bílou orlicí na zádech starali odpovídajícím způsobem a číslo 20 bylo výjimkou jen proto, jak to vinou černého kašle dopadlo s tovární čtvrtí.

Nákladní výtah konstrukce technici dávno vyřadili z provozu a tam, kde byl kdysi vstup do kabiny schopné pojmout dva vozy s tahouny i klusáky pro pozemní průzkumníky, zela jen černá díra, jako bezzubá ústa otevřená k výkřiku.

Průvodce se zastavil. „Tudy se dostaneme dolů.“

„Bez kabiny?“ zeptala se brunetka s tenkou jizvou pod okem. Vlasy měla stažené do uzlu, takže i navzdory nedostatku světla vynikla

oválná tvář s oblou bradou. Byla spíš menší, ale měla postavu člověka zvyklého udržovat se ve formě. Gabryszovi se i ve tmě zdála povědomá. Doufal, že je to jen pocit. „Skočíme a budeme půl kilometru plachtit?“

„Uvnitř šachty zůstaly servisní schody,“ vysvětlil průvodce a zvedl svítilnu. Tma před nimi paprsek světla spolkla, jako by prošel neviditelnou oponou a zmizel. „Jsou úzký a nemaj zábradlí, ale když se budete držet zdi, zvládnete to.“

Gabrysz si představil pět set metrů schodiště klesajícího do temnoty. Judyta možná taky, protože nahmatala jeho ruku a propleta s ním prsty.

Stiskl je.

Průvodce se svítilnou se do šachty vydal jako první, následovala ho brunetka a nemluvný podmračený muž, možná její manžel, i když se Gabrysz nedokázal zbavit dojmu, že mu v souvislosti s nimi uniká něco, co by nemělo. To držení těla? Způsob, jakým se pohybovali?

Za nimi šla rodina se dvěma dětmi uspanými podobně, jako Judyta uspala Luizu. Celkem se jich dnes v noci rozhodlo utéct patnáct nebo šestnáct. I když byly čtyři

z toho spící děti, Gabrysz měl nepříjemný pocit, že je skupina moc velká na nepozorované proklouznutí z města a moc malá na to, aby se ubránila, kdyby ji na povrchu napadlo cokoliv z toho, o čem se nahoře šeptalo. „Na povrchu není nic jiného než nahoře,“ namítala Judyta, když se pokoušel jí rozhodnutí rozmluvit. Od Piotra leccos zaslechl. I kdyby byla polovina z toho přehnaná, ta druhá byla hrozná a jemu se nechtělo to pokoušet.

„Tak proč tam chceš?“ zeptal se. Judyta obrátila oči v sloup.

„Víš, jak to myslím. Není tam nic, čeho bychom se měli bát. Jen život takový, jaký si ho uděláme.“

„To i tady,“ připomněl Gabrysz. „Udělal jsem nám tu život, o jakém jsme snili. Nebo jsem si aspoň myslel, že jsme o něm snili.“ Judyta zavrtěla hlavou.

„Jenže my patříme na zem.“ O povrchu ve skutečnosti nevěděla nic a ani o to nestála. V jejích představách to možná bylo místo, kde bude konečně šťastná, i když ji Gabrysz podezíral, že sama neví, co jí ke štěstí chybí.

Šel jako první, aby mohl Judytu s dítětem na zádech zachytit, kdyby ztratila rovnováhu

a začala padat. Ticho bylo duté, tma v šachtě hluboká. Paprsek světla z průvodcovy svítilny, který poskakoval před nimi, ničemu nepomáhal – klamal a Gabrysz měl chvílemi pocit, že je průvodce dávno dole. Ale dolů bylo daleko.

Představil si, co by se stalo, kdyby svítilna náhle zhasla a šachta se ponořila do temnoty. Byli by slepí a hrůzou i hluší, ponecháni napospas na neznámém místě. V jedné ruce svíral vak, druhou se dotýkal zdi. Baterku měl, ale zasunutou v kapse batohu na zádech. Než by ji vytáhl, lidi kolem by mohli propadnout panice a ta by na úzkých schodech pro některé z nich znamenala konec. Jediné, co by v takové chvíli mohl, bylo tisknout Judytu s Luizou ke zdi a doufat, že je nikdo nesmete.

Servisní schodiště klesalo dolů po vnitřním obvodu šachty, v každém rohu bylo odpočívadlo velké sotva na to, aby se na něm člověk pootočil správným směrem. Průvodce nelhal, v nitru konstrukce nebylo žádné zábradlí, kterého by se mohli chytit a znovu získat ztracenou rovnováhu.

Jeden špatný krok znamenal dlouhý pád do hlubiny.

Šoupavé zvuky, šmátrání rukou po studené zdi a zrychlený dech se nesly šachtou,

dopadaly na dno a vracely se nahoru propletené a zkreslené ozvěnou. Za Judytou sestupoval starý pár. Muž se snažil kulhající ženě pomáhat, ale i tak za ostatními zaostávali čím dál víc. Šeptem ji uklidňoval i pobízel, s každým dalším odpočívadlem se mu do hlasu vkrádalo víc nervozity. Gabrysz uvažoval, že by jim nabídl pomoc, ale pak si vzpomněl, co se bude muset naučit na povrchu – starat se jen o sebe a svou rodinu. Na neznámém místě, bez vazeb a lidí, na které byl zvyklý, si nebude moci dovolit nést břemeno v podobě laskavosti.

Zastavil se na odpočívadle a Judyta nad ním. Otočil se a naslepo pohladil Luizou po vlasech. Oddechovala ztěžka a čelo měla horké. Možná jí toho makového mléka neměli dávat tolik.

Netušil, jak dlouho už šachtou jdou; na záěstí měl hodinky, ale i kdyby se zastavil a vyhrnul si rukáv, okolní temnota byla neprostupná.

Někdo vpředu zakašlal.

„Pst!“

Šeptot starce zezadu byl čím dál tišší.

Gabrysz se naklonil k Judytě. „Řeknu průvodci, ať zpomalí.“